

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om bevisning genom sakkunnig, m. m.; given Stockholms slott den 16 februari 1934.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om bevisning genom sakkunnig; samt
- 2) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. Schlyter.

Förslag
till
Lag
om bevisning genom sakkunnig.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Finnes i mål, som är vid domstol anhängigt, nödigt att för prövning av fråga vars bedömande kräver särskild fackkunskap anlita biträde av sakkunnig, äge rätten över frågan inhämta yttrande av myndighet eller tjänsteman eller annan, som är satt att tillhandagå med yttrande i det ämne frågan rör, eller ock uppdraga åt en eller flera för redbarhet och för skicklighet i ämnet kända personer att avgiva yttrande.

Ej må den vara sakkunnig som är jävig att vittna i målet eller eljest till saken eller till någondera parten står i sådant förhållande att hans tillförlitlighet däri genom kan anses förringad.

Innan sakkunnig utses, bör tillfälle beredas parterna att yttra sig i frågan. Ena sig parterna om sakkunnig, skall denne anlitas, om han finnes lämplig och hinder därför ej möter; rätten obetaget att därjämte utse annan.

2 §.

Den som icke å tjänstens vägnar är skyldig att biträda såsom sakkunnig eller är satt att tillhandagå med yttrande vare ej utan eget åtagande pliktig att utföra sakkunniguppdrag. Har någon åtagit sig sådant uppdrag, må han ej utan giltig ursäkt undandraga sig dess fullgörande; tredska han, äge rätten hålla honom därtill medelst vite.

3 §.

Erfordras för fullgörande av sakkunnigs uppgift att han verkställer besiktning av föremål eller annat som är för besiktning tillgängligt, äge rätten därom förordna.

Finnes lämpligt att parterna äro närvarande vid besiktning som verkställas av sakkunnig, må rätten föreskriva att de skola genom den sakkunniges försorg kallas till förrättningen. Har part kallats, utgöre hans utevaro ej hinder för förrättningens företagande.

Över förrättningen skall föras protokoll, vari antecknas vilka vid förrättningen närvarit och vad därvid förekommit.

4 §.

Om utlåtande av myndighet, tjänsteman eller annan, som är satt att tillhandagå med yttrande, gälle vad särskilt är stadgat eller eljest är vedertaget.

Annan sakkunnig skall, om ej rätten annorlunda förordnar, avgiva skriftligt utlåtande. Har den sakkunnige utlåtit sig skriftligen, skall han ändock höras muntligen, om part yrkar det och hans hörande ej uppenbarligen saknar betydelse, eller om rätten eljest finner det erforderligt.

Utlåtande skall angiva de skäl och omständigheter på vilka det däri givna omdömet är grundat.

5 §.

Har utlåtande avgivits av myndighet, tjänsteman eller annan som är satt att tillhandagå med yttrande, skall ersättning utgå allenast i den mån därom kan vara särskilt stadgat. Annan sakkunnig äge rätt till ersättning för kostnad, som han haft för uppdragets fullgörande, samt för tidsspillan och arbete efter vad rätten prövar skäligt.

Ersättningen skall gäldas av part som påkallat sakkunnigs anlåtande. Hava båda parterna påkallat sakkunnigs anlåtande eller har rätten själmant förordnat därom, skall ersättningen gäldas av parterna en för båda och båda för en. I mål, däri enligt lag eller författning ersättning till den som enligt domstols förordnande inkallats såsom vittne skall utgå av allmänna medel, skall ock ersättning till sakkunnig utgå av allmänna medel, i brottmål dock allenast såframt den sakkunnige anlåtats i fråga som är av betydelse för prövning av åklagarens talan.

I det slutliga utslaget pröve rätten, huruvida ersättning som utgått av allmänna medel skall av part återgäldas till statsverket. Ej må allmän åklagare därtill förpliktas med mindre åtalet anställts utan skäl.

6 §.

Sakkunnig vare berättigad till förskott å sin ersättning efter vad rätten eller, då rätten ej sitter, dess ordförande prövar skäligt.

Mot beslut angående förskott må talan ej föras.

7 §.

Om sakkunnig skall, såvitt särskilda bestämmelser ej meddelats i denna lag, i tillämpliga delar gälla vad om vittne är stadgat.

8 §.

Vad i lag eller författning är föreskrivet om sakkunnigs hörande i visst fall skall lända till efterrättelse.

9 §.

Denna lag äger icke tillämpning beträffande sakkunnig som icke utsetts av rätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång, vilket lagrum senast ändrats genom lagen den 26 maj 1933 (nr 230), skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Part, som beviljats fri rättegång, vare befriad från erläggande av stämpelavgift i målet och njute tillika den förmån att av allmänna medel skola gäldas expeditionslösen, kostnad för delgivning av stämning och sådant rätts beslut, av vilket motparten skall erhålla del, för inkallelse av och ersättning till sådana av parten åberopade vittnen, vilkas hörande rätten prövar för målets utredning erforderligt, samt för ersättning till sakkunnig som utsetts av rätten, om ersättningen enligt lag skall gäldas av parten, så ock ersättning till tjänsteman för särskild förrättning eller å tjänstens vägnar förskjuten kostnad.

Efter ty — — — i rättegången.

Har i — — — undersökningen avgives.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1934.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.†

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, fråga om *bestämmelser angående bevisning genom sakkunnig*.

Föredraganden anför:

»Till domstolarnas prövning föreligga ej sällan frågor för vilkas rätta bedömande erfordras särskild fackkunskap, som ej kan förutsättas vara företrädd hos domstolsledamöterna. För vissa slag av mål, t. ex. vattenmålen, har detta behov tillgodosetts genom en särskild organisation av domstolen, i det att sakkunniga bisittare deltaga i målens avgörande. En förutsättning för att en sådan anordning skall kunna ifrågakomma läser emellertid vara att mål, vilka påkalla samma slags sakkunskap, förekomma i tillräckligt stor utsträckning. För flertalet mål är anordningen icke genomförbar. I stället måste här den erforderliga fackkunskapen ställas till domstolens förfogande från fall till fall medelst bevisning genom sakkunniga.

Gällande svensk rätt saknar generella bestämmelser om sakkunnigbeviset. Endast för sådana fall där behov av föreskrifter varit alldeles särskilt framträdande, såsom i vissa specialmål samt i fråga om rättsmedicinska och rättskemiska undersökningar, har en mer eller mindre fullständig reglering kommit till stånd, delvis genom administrativa författningar. I övrigt tillämpas lagens stadganden om vittnen i huvudsak även på sakkunniga. Härav följer, att dessas tillkallande i allmänhet ankommer på parterna; möjligheterna för domstolen att självmant inhämta yttrande av sakkunniga äro enligt gällande ordning mycket begränsade.

I de förslag till nya bestämmelser om bevisning inför rätta, som tid efter annan framlagts i samband med arbetet på en allmän rättegångsreform, behandlas regelmässigt sakkunnigbeviset såsom ett från vittnesbeviset skilt bevismedel. Redan *lagkommitténs* förslag till allmän civillag av år 1826 upptager under ett särskilt kapitel i rättegångsbalken (25 kap.) utförliga bestämmelser om sakkunnigas åtgärd och utlåtande. Enligt detta för-

slag skulle vid behov av upplysning om särskild vetenskap eller konst rätten äga att därom inhämta upplysning från vederbörande ämbetsmän; funnes ej ämbetsmän förordnade i ämnet eller erfordrades underrättelse om handelsbruk, sjöfart, handaslöjd eller annat dylikt, skulle rätten höra minst två andra personer som ägde kunskap däri. Parterna ägde också ena sig om en eller flera sakkunniga. Mot sakkunnig skulle de för vittnen stadgade jäven gälla, och där annan än edsvuren ämbets- eller tjänsteman tillkallats eller hörts, skulle han avlägga ed, om någon av parterna det äskade. Utebleve enskild man som varit kallad att höras i egenskap av sakkunnig, medförde detta för honom ansvars- eventuellt hämningspåföljd. Kostnaden för sakkunnigas åtgärd vore den för vars talan upplysning skulle hämtas av åtgärden pliktig att genast gälda. — Lagkommitténs förslag till allmän kriminallag upptog i rättegångsbalken ett generellt stadgande om skyldighet för ämbetsman eller annan att i brottmål tillhandagå domstolen med sakkunnigutlåtande (6 kap. 27 §).

De av lagkommittén föreslagna bestämmelserna återfinnas i huvudsak oförändrade i *äldre lagberedningens* år 1849 framlagda förslag till rättegångsbalk (förra delen 25 kap., senare delen 6 kap. 28 §).

Nya lagberedningen framhöll i sitt år 1884 avgivna *principbetänkande* angående rättegångsväsendets ombildning, i fråga om sakkunnigs anlåtande i tvistemål (andra delen XVI kap.), att domstolen måste äga på ämbetets vägnar, oberoende av parts yrkande, förordna om sakkunnigas hörande och bestämma valet av dem, när domstolen funne sådant biträde erforderligt; vid sidan därav borde det dock kunna stå part öppet att själv inkalla personer av vilkas hörande såsom sakkunniga han förväntade upplysningar till fromma för sin sak. Om parterna enade sig om att föreslå viss person, borde denne anlitas, därest ej synnerligen viktiga skäl lade hinder i vägen därför. Beträffande jäv mot sakkunnig skulle gälla väsentligen samma regler som i fråga om vittnen. Dessutom borde emellertid domstolen särskilt iakttaga, att till sakkunnig ej utsåges annan än den som vore känd för redbarhet samt ej stode i beroende av någondera parten eller med part låge i uppenbar delo eller tävlan såsom yrkesidkare eller dylikt. Den sakkunnige skulle som regel höras på ed inför rätten. Grundsatsen att även annan än den som hade till ämbetsplikt eller yrke att lämna biträde som sakkunnig vore skyldig att tjänstgöra i sådan egenskap upprätthölls, dock med den modifikation att tvång ej föreläge, om uppdraget skulle för vederbörande medföra olägenhet och nödig upplysning kunde på annat sätt vinnas utan oskäligen kostnad eller svårighet. I fråga om ersättning för sakkunnigs bestyr och kostnader hänvisades till grunderna för ersättning till vittne. — Om sakkunniga i brottmål skulle enligt betänkandet (tredje delen XVI kap. D) i allmänhet enahanda regler gälla som i tvistemål.

De i nya lagberedningens *förslag till lag angående bevisning inför rätta* av år 1889 upptagna bestämmelserna om sakkunniga (III kap.), vilka avse både tvistemål och brottmål, avvika i åtskilliga hänseenden från vad beredningen föreslagit i principbetänkandet. Lagförslaget — som utgick från grundsatsen om fri bevisprövning — uppställde sålunda inga bestämda jäv mot sakkunniga

utan innehöll endast en anvisning för rätten att vid valet taga hänsyn till varje förhållande som kunde anses innefatta skälig grund att förutsätta partiskhet i målet. Skyldighet att avgiva yttrande såsom sakkunnig skulle icke föreligga för annan än den som på ämbetets vägnar eller eljest på grund av allmänt uppdrag hade att avgiva sådant yttrande; hade någon åtagit sig sakkunniguppdrag, finge han emellertid ej utan giltig ursäkt undandraga sig dess fullgörande, och rätten ägde, i fall av tredska, meddela vitesföreläggande. Problemet huru den sakkunniges arbete skulle tillgodoföras rätttegången löstes i lagförslaget sålunda, att om till sakkunnig nämndes någon som icke på grund av ämbete, tjänst eller annat allmänt uppdrag hade att avgiva yttrande i frågan, rätten skulle förordna huruvida han hade att avgiva skriftligt utlåtande eller muntligen meddela upplysning vid rätten. Sådan sakkunnig skulle höras på ed, om rätten så förordnade. Ersättning till den sakkunnige skulle förskjutas av käranden, resp. klaganden; i brottmål, där allmän åklagare å tjänstens vägnar förde talan, skulle ersättningen förskottsvis utgå av allmänna medel.

De av nya lagberedningen föreslagna bestämmelserna angående sakkunniga återfinnas, i allt väsentligt oförändrade, uti de förslag till bevisningslagar som vid åtskilliga tillfällen under åren 1893—1908 förelades *riksdagen* dels genom propositioner, dels motionsvis. Inom riksdagen framställdes inga särskilda erinringar mot ifrågavarande stadganden, vilka i större sammanhang godkändes av lagutskottet åren 1893, 1897, 1902, 1903 och 1907. Till följd av att reformförslagen i sin helhet ej vunno bifall kommo emellertid inga bestämmelser i förevarande ämne till stånd. I anledning av ny motion vid 1915 års riksdag om antagande av berörda lagförslag anförde lagutskottet (utlåtande nr 36) såsom ett tänkbart alternativ vid frågans lösning en begränsning av lagstiftningen till några särskilt viktiga delar, där behovet av lagbestämmelsernas fullständigande och modernisering gjort sig gällande med allt större styrka; i sådant hänseende framhöll utskottet bl. a. förslagets bestämmelser om bevisning genom sakkunniga.

Processkommissionen har i sitt betänkande angående rätttegångsväsendets ombildning (1926) givit sakkunnigbeviset en fullständig reglering med avseende såväl å tvistemål (tredje delen 18 kap.) som å brottmål (andra delen 21 kap.). Bestämmelserna äro utarbetade efter i huvudsak samma grunder som 1889 års förslag, ehuru den av kommissionen förordade nya rätttegångsordningen naturligen föranlett vissa utbyggnader. Enligt kommissionens förslag skulle, om det funnes nödigt att för prövning av viss fråga inhämta yttrande av sakkunnig, rätten äga över frågan höra myndighet, tjänsteman eller annan, som vore satt att tillhandagå med yttrande i ämnet, eller ock uppdraga åt en eller flera andra sakkunniga att avgiva yttrande. Till sakkunnig finge ej utses någon som till saken eller någondera parten stode i sådant förhållande att hans tillförlitlighet kunde anses förringad. Tillfälle skulle såvitt möjligt beredas parterna att uttala sig om valet av sakkunnig, och därest i tvistemål parterna enade sig om viss sakkunnig, borde rätten utse denne, om han vore lämplig och hinder eljest ej mötte. Den som icke å tjänstens vägnar vore skyldig att tjänstgöra såsom sakkunnig eller vore satt att tillhandagå med ytt-

rande kunde ej mot sin vilja förpliktas att utföra sakkunniguppdrag, men hade han åtagit sig uppdraget och tredskades att fullgöra det, ägde rätten förelägga honom vite. Sakkunnig skulle regelmässigt avgiva skriftligt utlåtande; muntligt förhör skulle emellertid — fränsett de fall då utlåtande avgivits av ämbetsverk eller offentlig institution — därjämte hållas, i tvistemål om part påyrkade det eller rätten prövade det nödigt, och i brottmål om ej rätten beslutade att sådant förhör ej skulle äga rum. Då sakkunnig hördes, skulle han avlägga ed eller försäkran, som dock i tvistemål kunde av parterna eftergivnas. Ersättning till sakkunnig skulle i tvistemål gäldas av part som påyrkat sakkunnigs tillkallande eller, om rätten självmant tillkallat den sakkunnige, av part i vars intresse åtgärden vidtagits, och i brottmål utgå av allmänna medel. Bestämmelser skulle meddelas om rätt för sakkunnig att få förskott å sin ersättning. Slutligen stadgades, att om part ville åberopa någon som sakkunnig, skulle beträffande denne huvudsakligen tillämpas vad som föreskrivits om vittne.

Över huvudgrunderna i processkommissionens betänkande avgåvos utlåtanden av bl. a. samtliga domhavande och rådhusrätter samt hovrätterna och lagrådet. Yttranden inkommo även från föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges advokatsamfund. I dessa yttranden framställdes ingen erinran mot de föreslagna bestämmelserna angående bevisning genom sakkunniga. Svea hovrätt uttalade, att de principer kommissionen i denna del framlagt syntes väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning.

I Kungl. Maj:ts proposition (nr 80) till 1931 års riksdag angående huvudgrunderna för en rättegångsreform berördes även frågan om bevisning genom sakkunniga. Det framhölls där såsom en allvarlig brist att vår lag — bortsett från speciallagstiftningen — saknade bestämmelser i ämnet. Beträffande de erforderliga föreskrifternas innehåll gjordes uttalanden endast i fråga om vissa huvudgrunder, varutinnan departementschefen anslöt sig till vad processkommissionen föreslagit. De riktlinjer för lagstiftningen om sakkunnigbevis, vilka särskilda utskottet framlade uti sitt i denna del av riksdagen gillade utlåtande (nr 1) i anledning av propositionen, innefattade jämväl i huvudsak ett godtagande av grunderna för processkommissionens förslag. Sålunda fann utskottet uppdrag såsom sakkunnig i allmänhet böra meddelas av domstolen, som, innan den utsåge sakkunnig, borde lämna parterna tillfälle att framföra sina önskemål rörande valet. Därest parterna enade sig om viss person syntes, åtminstone i tvistemål och sådana brottmål däri talan fördes endast av målsägande, den sålunda föreslagne böra utses. Möjlighet borde även finnas för part att å sin sida tillkalla särskild sakkunnig. Den omständigheten att sakkunnig utsåges av domstolen borde självfallet icke leda till att kostnaden för hans tillkallande i tvistemål och därmed jämställda brottmål skulle bestridas av det allmänna; denna kostnad borde i regel bäras av part.

I åtskilliga främmande rättssystem äro bestämmelser meddelade angående bevisning genom sakkunniga. Så är exempelvis fallet i dansk och norsk samt i tysk och österrikisk rätt. Beträffande förutsättningarna för

sakkunnigs tillkallande gäller här i allmänhet att domstolen äger förordna därom självmant; i Danmark är dock såvitt angår tvistemålen domstolens befogenhet härutinnan beroende av parts yrkande. — Skyldighet att i visst mål mottaga sakkunniguppdrag åligger enligt dansk och norsk rätt principiellt envar som är pliktig att vittna i målet. I Tyskland och Österrike är sakkunnigtvång stadgat för den som är offentligen satt att avgiva utlåtande av begärt slag, eller som offentligen såsom näring utövar den vetenskap eller konst eller det yrke vari sakkunskap erfordras för utlåtandet, eller som offentligen är satt eller har tillstånd att utöva berörda vetenskap, konst eller yrke; enligt den tyska lagen är ock annan som inför rätten förklarar sig villig att mottaga sakkunniguppdrag skyldig fullgöra detsamma. — Formen för utlåtandet är i Danmark och Norge regelmässigt skriftlig, men den sakkunnige kan i stället eller därjämte höras muntligen. Den tyska processordningen föreskriver som regel muntligt förhör; skriftligt utlåtande kan dock förekomma i tvistemål, liksom även vid den förberedande förhandlingen i brottmål. I Österrike är muntlig form regel åtminstone i tvistemål. — Om ersättning till sakkunnig gälla i allmänhet olika bestämmelser för tvistemål och för brottmål. Enligt dansk och norsk rätt skall i tvistemål ersättningen gäldas av part som påkallat sakkunnigs anlitande eller i vars intresse åtgärden vidtagits; samma princip gäller i Österrike. I Norge äger av rätten förordnad sakkunnig därjämte möjlighet att vända sig mot det allmänna för utfående av sin ersättning. I Tyskland utgår ersättningen städse av statsmedel. Kostnaden för sakkunnigs hörande i brottmål bestrides av statsmedel i samtliga de nämnda länderna, i Norge dock allenast såvitt angår mål däri talan föres av åklagare; beträffande andra brottmål gäller där samma regel som i tvistemål.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår att frågan om en mera fullständig reglering i svensk rätt av sakkunnigbeviset sedan länge varit föremål för uppmärksamhet. Det har ofta framhållits att avsaknaden av allmänna bestämmelser på detta område utgör en av de mest framträdande bristerna i vår bevisningsrätt. Uppenbarligen är det av den största betydelse att de sakkunniga som anlitas intaga en opartisk ställning i rättegången. Det för närvarande i stor utsträckning använda förfarandet att sakkunnigutredning förebringas genom parternas försorg är ur denna synpunkt föga tillfredsställande. Endast om rätten själv har möjlighet att tillkalla sakkunniga, vinner erforderlig säkerhet för att dessa i sina utsagor komma att vara fullt opartiska. De på parternas initiativ tillkallade sakkunniga intaga nämligen mången gång icke en tillräckligt oberoende ställning i förhållande till sina huvudmän. Deras utlåtanden ha ej sällan karaktär av rena partsanförenden, föga ägnade att förse domstolen med de behövliga upplysningarna.

De brister som äro förknippade med den nuvarande ordningen äro av den art att de synas böra snarast möjligt avhjälpas. En fullt rationell reglering av sakkunnigbeviset lär visserligen förutsätta genomgripande ändringar av gällande rätt även på vissa andra områden, särskilt i fråga om vittnesbeviset

**Departement-
chefen.**

och editionsplikten. Emellertid torde, såsom vid frågans tidigare behandling flera gånger uttalats, hinder ej möta att, i avvaktan på en allmän processreform, genom en lagstiftning av provisorisk karaktär inom ramen av bestående rättegångsordning ernå en tillfredsställande lösning av frågan.

Vad som i främsta rummet lagt hinder i vägen för en ändamålsenlig utveckling av sakkunnigbeviset på rättstillämpningens väg torde vara avsaknaden av bestämmelser om ersättning till sakkunnig, som anlitas av domstol. Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas att begränsa den föreliggande lagstiftningsuppgiften till att meddela erforderliga regler härutinnan. Emellertid synas övervägande skäl tala för att lagstiftningen i ämnet gives en fylldigare utformning, så att densamma kommer att omfatta jämväl vissa andra hithörande frågor vilkas reglering funnits av behovet påkallad; i detta sammanhang må särskilt framhållas stadganden rörande utseende av sakkunnig och skyldighet att mottaga sakkunniguppdrag samt om formen för sakkunnigs utlåtande. Härvid torde till grund för de nya bestämmelserna i allt väsentligt kunna läggas processkommissionens i sina huvudgrunder av riksdagen gillade förslag i ämnet. Vissa jämkningar däri äro naturligen betingade av hänsyn till den gällande rättegångsordningen, vari de nya bestämmelserna skola inpassas.

Det har redan i det föregående framhållits som en grundläggande princip vid sakkunnigbevisets utformande att domstolen äger befogenhet att *själv-mant besluta* om sakkunnigs tillkallande. Detta betingas redan av sakkunnigbevisets uppgift att utfylla en brist på fackinsikter hos domstolens ledamöter. Domstolen är uppenbarligen själv bäst skickad att avgöra huruvida i ett visst mål behov av sakkunnigt biträde föreligger. Nämnda grundsats utesluter dock icke rätt för part att, om han så finner nödigt, fästa domstolens uppmärksamhet på lämpligheten av att sakkunnigutredning införskaffas eller att framställa yrkande därom. Lämnas partens framställning utan bifall, må det ankomma på honom att själv tillkalla den sakkunnige som han vill ha hörd. Detsamma gäller för den händelse domstolen inhämtat yttrande av sakkunnig men part önskar höra en annan. De nu berörda fallen synas emellertid icke böra omfattas av den nya lagen. — Vilka förutsättningar som böra vara förhanden för att rätten skall äga tillkalla sakkunnig torde, med hänsyn till förhållandenas skiftande art, ej vara lämpligt om ens möjligt att närmare angiva. Man måste härvidlag lita till domstolens omdöme. Särskilt i fall då sakkunnigs tillkallande föranleder kostnad samt parterna motsätta sig den ifrågasatta åtgärden bör domstolen tydligen iakttaga stor försiktighet. Att införa en självständig klagorätt beträffande beslut rörande sakkunnigförordnande synes icke böra ifrågakomma. Är part missnöjd med att sakkunnig tillkallats, torde, för den händelse målet därigenom enligt hans förmenande onödigt uppehålls, bestämmelsen i 16 kap. 12 § rättegångsbalken lämna erforderligt utrymme för talans fullföljande. Innefattar beslutet avslag å parts begäran om sakkunnigutredning, står det, på sätt nyss erinrats, parten fritt att själv inkalla den sakkunnige till rätten.

Jämväl i fråga om *valet av sakkunnig* bör åt domstolen lämnas vidsträckt

frihet, så att om möjligt städse den anlitas som i det särskilda fallet kan antagas mest lämplig såsom sakkunnig. Finnes den erforderliga sakkunskapen hos offentlig myndighet eller tjänsteman, lär det i allmänhet ligga närmast till hands att förskaffa sig nödig upplysning från sådant håll, men rätten torde icke böra förbindas därtill. Tvivelsutan kan stundom tillförlitlig upplysning lättare stå att vinna annorstädes. Huruvida en eller flera sakkunniga skola tillkallas lär det ock böra överlåtas åt rätten att bestämma. Naturligen bör dock alltid vid val av sakkunnig tillses att rättegången icke onödigtvis fördras. — De skäl som föranlett, att från vittnesmål uteslutits personer vilka stå i visst förhållande till saken eller till parterna personligen, göra sig med ökad styrka gällande i fråga om sakkunniga; dels lär det för en person i dylik ställning vara svårare att avgiva ett opartiskt omdöme än att riktigt återgiva en iakttagelse, dels är faran för att domstolen blir missledd här desto större som domstolen på grund av bristande insikt i ämnet ofta saknar förutsättning att pröva värdet av den sakkunniges uttalanden. Processkommissionen har, liksom förut nya lagberedningen i sitt förslag till bevisningslag, avstått från att närmare angiva de omständigheter som ur nu berörda synpunkt böra utesluta en person från sakkunnigförordnande och i stället meddelat allenast den föreskriften, att till sakkunnig ej må utses någon som till saken eller någondera parten står i sådant förhållande att hans tillförlitlighet kan anses förringad. I vad kommissionen sålunda föreslagit lär det vid den nu ifrågasatta provisoriska lagstiftningen en jämkning vara betingad av gällande bestämmelser angående vittnesjäv. Då en person som är jävig att vittna i ett visst mål tydligen icke heller bör kunna förordnas att däri biträda såsom sakkunnig, torde en ovillkorlig regel av denna innebörd böra upptagas i den nya lagen. Nämnda regel synes emellertid lämpligen kunna kompletteras med ett sådant allmänt stadgande som processkommissionen förordat.

Innan rätten utser sakkunnig, bör — med hänsyn till önskvärdheten av att den sakkunnige omfattas med förtroende av parterna — tillfälle beredas dessa att yttra sig om valet av sakkunnig, såvida ej på grund av ärendets brådskande natur eller annan anledning detta är uteslutet. Äro parterna ense om att en viss sakkunnig skall anlitas, torde uppdraget böra lämnas denne, om rätten finner honom lämplig och hinder därför ej möter, exempelvis på grund av jävsförhållande. Enligt processkommissionens förslag skulle sistnämnda regel gälla endast i tvistemål. Med hänsyn till den prövningsrätt, som enligt vad nyss sagts skall tillkomma domstolen, lär emellertid någon olägenhet ej behöva befaras av att låta regeln gälla även för brottmålsdel. En sådan anordning synes även 1931 års riksdagsutskott ha ansett kunna ifrågakomma. Har den av parterna sålunda föreslagne förordnats, torde det likväl böra stå domstolen öppet att tillkalla även annan sakkunnig vid hans sida.

En annan fråga av stor betydelse gäller *sakkunnigpliktens* omfattning. Uppenbarligen må ej den som å tjänstens vägnar har att mottaga uppdrag såsom sakkunnig eller är satt att tillhandagå med yttrande undandraga sig att på begäran av rätten tjänstgöra i sådan egenskap. Beträffande sakkun-

nigplikens utsträckande till jämväl andra personer föreligga delade meningar. Dansk och norsk lag stadgar principiellt sakkunnigplikt i samma utsträckning som vittnesplikt. Medan de äldre svenska förslagen åtminstone för vissa fall föreskrevo skyldighet att biträda såsom sakkunnig, skulle enligt nya lagberedningens förslag till bevisningslag ingen kunna mot sin vilja förpliktas att avgiva yttrande som sakkunnig, därest icke sådant åläge honom såsom tjänsteplikt. Hade han frivilligt åtagit sig uppdrag, finge han emellertid ej utan giltig ursäkt undandraga sig att fullfölja det; tredskades han, ägde rätten hålla honom därtill medelst vite. Till denna ståndpunkt har även processkommissionen anslutit sig. Kommissionen framhåller den väsentliga skillnad som i det ifrågavarande hänseendet föreligger mellan sakkunnig och vittne. Under det att vittnet endast har att återgiva sina iakttagelser, måste den sakkunnige vanligen företaga tidsödande undersökningar eller andra förarbeten. Om skäligen ersättning lämnas för arbetet, torde utan att tvångsåtgärder behöva tillgripas sakkunniga stå till förfogande, vilka äro villiga att utföra erforderliga utredningar. — De av processkommissionen sålunda förordade bestämmelserna synas väl grundade och torde böra godtagas. Såsom kommissionen ock påpekat, följer därav ingen skyldighet för domstolen att bruka tvång mot en försumligen sakkunnig; ofta lär det befinnas lämpligare att ersätta en sakkunnig, som visat så föga intresse för sitt uppdrag, med en annan.

Ej sällan erfordras för att den sakkunnige skall kunna fullgöra sitt uppdrag att han verkställer *besiktning* av ett föremål eller en fastighet eller av en plats där viss händelse inträffat. Svårigheter kunna tydligen härvidlag uppkomma, om den som innehar egendom som skall besiktigas icke godvilligt ställer densamma till förfogande. För brottmålen del lära gällande stadganden angående beslag och husrannsakan bereda vissa möjligheter att framtinga dess tillhandahållande. Vad tvistemålen beträffar saknas allmänna bestämmelser om skyldighet för innehavaren av ett föremål, som rätten finner nödigt taga i skärskådande, att förete detta i rättegången. Otviveltigt föreligger här en brist i gällande lagstiftning. Frågan om editionsplikten har emellertid ansetts stå i så nära samband med vittnesplikten att den, såsom förut anmärkts, icke lär böra upptagas till behandling i detta sammanhang. I den mån likväl föremål eller annat, vars besiktning genom sakkunnig finnes erforderlig, är för sådan åtgärd tillgängligt har rätten att förordna om besiktning. Stundom kan det befinnas lämpligt att parterna äro närvarande vid besiktningen, och rätten bör då äga föreskriva att de skola genom den sakkunniges försorg kallas till förrättningen. Däremot torde tillräckliga skäl ej föreligga att stadga inställelseplikt för parterna; den omständigheten att part, som erhållit kallelse, utebliver från förrättningen bör alltså icke utgöra hinder för dennas företagande. — Över besiktning som verkställs av sakkunnig torde protokoll böra föras, vari antecknas vilka vid förrättningen närvarit och vad därvid förekommit.

Vad beträffar *formen för sakkunnigs utlåtande* lära några bestämmelser rörande utlåtande av myndighet, tjänsteman eller annan, som är satt att till-

handagå med yttrande, icke i detta sammanhang vara erforderliga. Vad i detta hänseende är föreskrivet i vederbörande instruktioner eller i annan ordning eller eljest må vara vedertaget bör lända till efterrättelse; i regel torde härvid endast skriftlig form ifrågakomma. Annan sakkunnig skulle enligt processkommissionens förslag avgiva skriftligt utlåtande, om ej rätten annorlunda förordnade. Den skriftliga formen för utlåtandet beredde enligt kommissionens mening möjlighet för domstolarna i de olika instanserna liksom för parterna att mera grundligt intränga i och överväga de spörsmål som den sakkunnige behandlat. Mot vad sålunda anförts synes ingen erinran vara att göra. Undantagsvis kan emellertid, såsom processkommissionen ock beaktat, kravet på skriftlighet ej behöva eller böra upprätthållas; domstolen bör därför kunna i särskilt fall dispensera därifrån. — För att rätten skall kunna bedöma värdet av den sakkunniges utlåtande och parterna bliva i tillfälle att bemöta utlåtandet torde detta böra innehålla ej blott de slutsatser vartill den sakkunnige kommit utan även de skäl och omständigheter som lett till de nämnda slutsatserna.

Har den sakkunnige utlåtit sig skriftligen, kan det likväl ofta vara önskvärt att muntligt förhör med honom anställes. Parterna kunna sålunda finna sig föranlåtna att genom frågor till den sakkunnige få spörsmålet ytterligare belyst eller det avgivna utlåtandet i något avseende korrigerat. En begäran från part om muntligt förhör med den sakkunnige bör därför rätten vara skyldig att villfara, såvida ej det påkallade förhöret uppenbarligen saknar betydelse. Nämnda inskränkning i parternas rätt att få till stånd muntligt förhör synes nödvändig till undvikande av onödiga kostnader och besvär; särskilt i fall då den sakkunnige redan en gång hörts muntligen torde yrkande om förnyat förhör med honom icke böra bifallas utan att skäl föreligga till antagande att något nytt därigenom skall framkomma. Naturligen skall rätten äga att självmant föranstalta om muntligt förhör med den sakkunnige; vid sådant förhållande synes det ej av nöden att, på sätt processkommissionen förordnat, som regel stadga sådant förhör i brottmål. — Rörande tillvägagångssättet vid det muntliga förhöret torde några särskilda föreskrifter ej vara behöfliga. Vad om vittnesförhör är stadgat synes lämpligen kunna vinna tillämpning å förhör med sakkunnig. Även om behovet av edlig bekräftelse ej kan sägas vara lika framträdande som beträffande vittne, lärer den sakkunnige dock principiellt böra vid muntligt förhör avlägga ed; den i fråga om vittne förefintliga möjligheten till eftergivande av edgång kan naturligen även här i särskilt fall komma till användning. Någon anledning att beträffande edstemat göra skillnad mellan sådana sakkunniga som förordnats av rätten och andra sakkunniga — vilka ju enligt rådande praxis höras på vittnesed — torde icke föreligga.

Såsom förut antytts är frågan om *ersättning* till sakkunnig som förordnats av rätten av väsentlig betydelse för det nya institutets tillämpning. Endast för det fall att den sakkunnige avgivit sitt yttrande å tjänstens vägnar eller eljest på grund av allmänt uppdrag lärer någon särskild bestämmelse härom icke behöva meddelas. I sådant fall blir frågan om hans rätt till ersättning

att bedöma efter vad som för särskilda fall gäller med avseende å fullgörandet av sådana åligganden. Annan sakkunnig torde, i väsentlig överensstämmelse med vad processkommissionen förordnat, böra tillförsäkras rätt till ersättning för kostnad, som han haft för uppdragets fullgörande, samt för tidsspillan och arbete efter vad rätten prövar skäligt.

Beträffande spörsmålet om vem som i första hand skall gälda ersättningen till den sakkunnige ha olika lösningar anvisats i de tidigare framlagda förslagen till bestämmelser i ämnet. Enligt nya lagberedningens förslag till bevisningslag skulle ersättningen förskjutas i tvistemål av käranden eller klaganden samt i brottmål, där allmän åklagare å tjänstens vägnar förde talan, av allmänna medel. Processkommissionen fann ersättningen till sakkunnig i tvistemål böra gäldas av part som påyrkat sakkunnigs tillkallande eller, om rätten självant tillkallat den sakkunnige, av part i vilkens intresse åtgärden vidtagits; i alla brottmål skulle ersättningen utgå av allmänna medel. 1931 års riksdagsutskott uttalade, att kostnaden i tvistemål och därmed jämställda brottmål i regel borde bäras av part. — Uppenbarligen kan det ej ifrågakomma att låta det allmänna vidkännas kostnaden för ersättning åt sakkunnig i varje mål där sådan behöver anlitas. Endast i mål där rätten har att självant sörja för fullständig utredning torde staten böra svara för ersättningen. Härvid synas gällande bestämmelser därom att i vissa mål ersättning till vittne skall utgå av allmänna medel lämpligen böra vinna motsvarande tillämpning. I detta hänseende erinras att enligt 1 § lagen den 4 juni 1886 angående ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål rätt till ersättning av sådana medel tillkommer den som i brottmål, där allmän åklagare å tjänstens vägnar för talan, blivit enligt domstols förordnande inkallad såsom vittne. Detta stadgande har genom sedermera utfärdade författningar erhållit utsträckt tillämpningsområde. Jämlikt 15 kap. 9 § giftermålsbalken, 6 § lagen den 14 juni 1917 om äktenskaplig börd, 9 § lagen samma dag om adoption, 25 § lagen samma dag om barn utom äktenskap, 19 § lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap och 12 kap. 23 § lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap skola nämligen bestämmelserna i 1886 års lag i tillämpliga delar gälla beträffande ersättning av allmänna medel åt den som enligt rättens förordnande inkallats såsom vittne i vissa uti dessa lagrum avsedda mål. I sådant mål torde alltså ersättning till sakkunnig som förordnats av rätten böra utgå av allmänna medel. För brottmålets del synes likväl denna regel böra gälla allenast om den sakkunnige anlitas i fråga, som är av betydelse för prövning av åklagarens talan. — I övriga fall bör kostnaden för rättens sakkunniga bäras av part. Har endera parten begärt att rätten skall anlita sakkunnig, läres kostnaden i första hand böra drabba honom. När båda parterna påkallat sakkunnigs anlitage eller ock rätten självant förordnat därom, synes ersättningen böra gäldas av parterna en för båda och båda för en. — På vem ersättningen slutligen skall stanna läres vara att avgöra enligt gällande grunder för parts skyldighet att ersätta den andres rättegångskostnad. Har ersättningen helt eller delvis utgått av allmänna medel, bör det åligga rätten att i det slutliga utslaget pröva, huruvida denna kostnad skall av part återgäldas till statsverket; all-

män åklagare lärer dock ej skola förpliktas därtill med mindre åtalet anställts utan skäl.

Det synes lämpligt att sakkunnig berättigas erhålla skäligen förskott å sin ersättning. Därigenom torde möjligheterna för rätten att för sakkunniguppdrag förvärva skickliga fackmän väsentligen ökas. En sådan anordning är ägnad att säkerställa den sakkunniges ersättning samt att för den sakkunnige underlätta uppdragets fullgörande i fall då detta är förenat med mera betydande utlägg. Det torde böra ankomma på rätten eller, då rätten ej sitter, dess ordförande att meddela beslut angående förskott. Med hänsyn till syftet med ifrågavarande anordning lärer det vara lämpligt föreskriva att talan mot sådant beslut ej må föras. — Att förskottet skall gäldas av den som enligt förut angivna regler har att utgiva ersättning till den sakkunnige, torde vara tydligt utan särskilt stadgande. Det ligger ock i sakens natur att meddelat beslut om förskott icke är i något avseende bindande för rätts framtida prövning av ersättningsfrågan.

Åtnjuter part fri rättegång i målet, torde — i analogi med vad som finnes stadgat angående ersättning till sådana av parten åberopade vittnen, vilkas hörande rätten prövar för målets utredning erforderligt — av allmänna medel böra gäldas kostnad för ersättning till sakkunnig som förordnats av rätten, om ersättningen enligt förut angivna regler skall gäldas av parten. Under en bestämmelse av sådant innehåll — vilken förutsätter ändring i lagen om fri rättegång — torde inbegripas jämväl förskott.

Utöver vad i det föregående angivits lära några särskilda föreskrifter angående sakkunniga ej erfordras. I övriga avseenden synes om sakkunnig böra i tillämpliga delar gälla vad om vittne är stadgat. Bland bestämmelser som därigenom bliva tillämpliga å sakkunniga må framhållas — förutom vissa stadganden om tillvägagångssättet vid vittnesförhör, varom förut talats — föreskrifterna i 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken angående talan mot beslut om ersättning åt vittne ävensom vissa regler rörande beslut om ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål och ordningen för sådan ersättnings utbetalning.

Genom den ifrågasatta nya lagstiftningen avses ej att göra ändring i vad som finnes stadgat om sakkunnigs hörande i vissa fall, t. ex. i 6 kap. sinnessjuklagen, 11 kap. 45 § vattenlagen och 21 kap. 13 § lagen om delning av jord å landet. En särskild erinran härom synes böra införas i lagtexten. •

Den nu förordade lagstiftningen torde icke komma att medföra nämnvärt ökade kostnader för det allmänna. Endast i undantagsfall lärer på grund av de nya föreskrifterna ersättning av allmänna medel till sakkunnig kunna förväntas ifrågakomma i brottmål och därmed jämställda tvistemål. Visserligen kan någon ytterligare belastning av anslaget till kostnader, som enligt lagen om fri rättegång skola gäldas av sådana medel, vara att emotse till följd av den föreslagna ändringen i nämnda lag, men denna utgiftsökning torde dock kunna antagas stanna vid obetydligt belopp. — Jag anser mig för övrigt böra i detta sammanhang erinra om Kungl. Maj:ts cirkulär den 24 november 1932 (nr

513) till domstolarna angående iakttagande av största möjliga sparsamhet vid bestämmande av vissa av statsmedel utgående ersättningar.

I enlighet med vad i det föregående anförts ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om bevisning genom sakkunnig; samt
- 2) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Lagförslagen ha utarbetats i samråd med *processlagberedningen* och i överensstämmelse med grunder som av beredningen godkänts.»

Föredraganden uppläser härfter berörda förslag av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Gösta Tidelius.

Fö r s l a g
till
L a g
om bevisning genom sakkunnig.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Finnes i mål, som är vid domstol anhängigt, nödigt att för prövning av fråga vars bedömande kräver särskild fackkunskap anlita biträde av sakkunnig, äge rätten över frågan inhämta yttrande av myndighet eller tjänsteman eller annan, som är satt att tillhandagå med yttrande i det ämne frågan rör, eller ock uppdraga åt en eller flera för redbarhet och för skicklighet i ämnet kända personer att avgiva yttrande.

Såsom sakkunnig må ej anlitas den som är jävig att vittna i målet eller eljest till saken eller till någondera parten står i sådant förhållande att hans tillförlitlighet däri genom kan anses förringad.

Innan sakkunnig utses, bör tillfälle beredas parterna att yttra sig om valet av sakkunnig. Ena sig parterna om sakkunnig, skall uppdraget lämnas honom, om han finnes lämplig och hinder därför ej möter; rätten obetaget att därjämte utse annan.

2 §.

Den som icke å tjänstens vägnar har att mottaga uppdrag såsom sakkunnig eller är satt att tillhandagå med yttrande vare ej utan eget åtagande pliktig att utföra sakkunniguppdrag. Har någon åtagit sig sådant uppdrag, må han ej utan giltig ursäkt undandraga sig dess fullgörande; tredska han, äge rätten hålla honom därtill medelst vite.

3 §.

Erfordras för fullgörande av sakkunnigs uppdrag att han verkställer besiktning av föremål eller annat som är för besiktning tillgängligt, äge rätten därom förordna.

Finnes lämpligt att parterna äro närvarande vid besiktning som verkställs av sakkunnig, må rätten föreskriva att de skola genom den sakkunniges försorg kallas till förrättningen. Har part kallats, utgöre hans utevaro ej hinder för förrättningens företagande.

Över förrättningen skall föras protokoll, vari antecknas vilka vid förrättningen närvarit och vad därvid förekommit.

4 §.

Om utlåtande av myndighet, tjänsteman eller annan, som är satt att tillhandagå med yttrande, gälle vad särskilt är stadgat eller eljest är vedertaget.

Annan sakkunnig skall, om ej rätten annorlunda förordnar, avgiva skriftligt utlåtande. Har den sakkunnige utlåtit sig skriftligen, skall han ändock höras muntligen, om part yrkar det och hans hörande ej uppenbarligen saknar betydelse, eller om rätten eljest finner det erforderligt.

Utlåtande skall angiva de skäl och omständigheter på vilka det däri givna omdömet är grundat.

5 §.

Om ersättning åt sakkunnig som avgivit yttrande å tjänstens vägnar eller eljest på grund av allmänt uppdrag gälle vad särskilt är stadgat. Annan sakkunnig äge rätt till ersättning för kostnad, som han haft för uppdragets fullgörande, samt för tidsspillan och arbete efter vad rätten prövar skäligt.

Ersättningen skall gäldas av part som påkallat sakkunnigs anlåtande. Hava båda parterna påkallat sakkunnigs anlåtande eller har rätten själmant förordnat därom, skall ersättningen gäldas av parterna en för båda och båda för en. I mål, däri enligt lag eller författning ersättning till den som enligt domstols förordnande inkallats såsom vittne skall utgå av allmänna medel, skall ock ersättning till sakkunnig utgå av allmänna medel, i brottmål dock allenast såframt den sakkunnige anlåtats i fråga som är av betydelse för prövning av åklagarens talan.

I det slutliga utslaget pröve rätten, huruvida ersättning som utgått av allmänna medel skall av part återgäldas till statsverket. Ej må allmän åklagare därtill förpliktas med mindre åtalet anställts utan skäl.

6 §.

Sakkunnig vare berättigad till förskott å sin ersättning efter vad rätten eller, då rätten ej sitter, dess ordförande prövar skäligt.

Mot beslut angående förskott må talan ej föras.

7 §.

Om sakkunnig skall, såvitt särskilda bestämmelser ej meddelats i denna lag, i tillämpliga delar gälla vad om vittne är stadgat.

8 §.

Vad i lag eller författning är föreskrivet om sakkunnigs hörande i visst fall skall lända till efterrättelse.

9 §.

Denna lag äger icke tillämpning beträffande sakkunnig som icke förordnats av rätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Häri genom förordnas, att 2 § lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång, vilket lagrum senast ändrats genom lagen den 26 maj 1933 (nr 230), skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

Part, som beviljats fri rättegång, vare befriad från erläggande av stämpelavgift i målet och njute tillika den förmån att av allmänna medel skola gäldas expeditionslösen, kostnad för delgivning av stämning och sådant rättens beslut, av vilket motparten skall erhålla del, för inkallelse av och ersättning till sådana av parten åberopade vittnen, vilkas hörande rätten prövar för målets utredning erforderligt, samt för ersättning till sakkunnig som förordnats av rätten, om ersättningen enligt lag skall gäldas av parten, så ock ersättning till tjänsteman för särskild förrättning eller å tjänstens vägnar förskjuten kostnad.

Efter ty — — — i rättegången.

Har i — — — undersökningen avgives.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 februari 1934.

N ä r v a r a n d e :

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden GREFBERG,
FORSSMAN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 januari 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om bevisning genom sakkunnig; samt
- 2) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsrådet Carl Romberg.

Lagrådet lämnade förslagen utan annan erinran än att i förslaget till lag om bevisning genom sakkunnig lagtexten syntes böra jämkas *dels* i 1—3 §§ för att undvika att uttrycket uppdrag kommer att omfatta jämväl fall, då utlåtande inhämtas av myndighet, tjänsteman eller annan som är satt att tillhandagå med yttrande, *dels ock* i 5 § första punkten för att tydligare utmärka att, då utlåtande avgivits av myndighet eller annan som nu nämnts, erättning ej skall utgå i vidare mån än därom kan vara särskilt stadgat.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 16 februari 1934.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG,
EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler
chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, lagrådets den 13 februari
1934 avgivna utlåtande över de den 26 januari 1934 till lagrådet remitterade
förslagen till *lag om bevisning genom sakkunnig* samt *lag angående ändrad
lydelse av 2 § lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång*.

Under förmälan att lagrådet mot förstnämnda lagförslag framställt allenast
ett par erinringar av formell natur, vilka syntes böra iakttagas, samt att båda
förslagen i samband därmed funnits böra undergå ytterligare några redak-
tionella jämkningar hemställer föredraganden, att förslagen efter ändring i nu
angivna hänseenden måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition fö-
reläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträd-
da hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-
Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den
lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Tidelius.